

Somut Olmayan Kültürel Miras Perspektifinde Veli Kültleri (İnanç Önderleri) ve Yemek: Niğde Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenliği

Saint Cults (Leaders Of Faith) and Food In an Intangible Cultural Heritage Perspective: Nigde Seyh Omerli Village Pilav-Ayran Festival

ÖZET

Kültür, somut ve somut olmayan kültürel unsurlar çerçevesinde şekillenen toplumsal bir olgudur. Kültürün turizm sektörü genelinde olduğu gibi gastronomi turizmi alanında da etkisi büyük ve önemlidir. Destinasyonların gastronomik ürünlerini ve değerlerini etkin pazarlamalarına bağlı olarak turizm hareketliliklerinde artışlar yaşanmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, veli/din âlimi kişilerin kült ve menkıbelerinin yöre gastronomik unsurları ile bir araya gelmesini niteleyen “Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenliği”nin incelenerek gastronomi literatürüne kazandırılmasıdır. Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden katılımcı gözlem tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma bulgularında Şenliğin geleneksel yapısı, Şeyh Ömer Aduli Hz. Menkıbesi, pilav-ayran hazırlama ritüelleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Köklü bir gelenek olmasına rağmen ulusal ve uluslararası gastronomi değerleri çerçevesinde tanınırlığının az olduğu ve bu konuda pazarlama ve tanıtım süreçlerine ağırlık verilebileceği çalışma bulgu ve önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi Festivalleri, Şeyh Ömerli Köyü, Somut Olmayan Kültürel Miras, Pilav-Ayran Festivali

ABSTRACT

Culture is a social phenomenon formed within the framework of tangible and intangible cultural elements. Culture has a great and important effect in the field of gastronomy tourism as well as in the tourism sector. There is an increase in tourism mobility due to the effective marketing of gastronomic products and values of destinations. In this context, the aim of this study is to examine the "Şeyh Ömerli Village Rice-Ayran Festival", which characterizes the cult and legends of the saints/religious scholars to come together with the local gastronomic elements, and to bring them into the gastronomy literature. Within the scope of the study, participant observation technique, one of the qualitative research methods, was used. In the findings of the study, the traditional structure of the festival, the legend of Sheikh Ömer Aduli and the rituals of preparing rice-ayran were explained in detail. Although it is a tradition which dates back enough, it is among the findings and suggestions of the study that it is less known within the framework of national and international gastronomy values and that marketing and promotion activities, as remedial, can be emphasized in this regard.

Keywords: Gastronomy Festivals, Şeyh Ömerli Village, Intangible Cultural Heritage, Rice-Ayran Festival

GİRİŞ

Yaratıcı tarafından beşeri bir varlık olarak yaratılan insan, yaşamın her evresinde birbirinden türeyen nesiller oluşturmuştur. Her nesilde toplumları meydana getirerek yaşadığı coğrafi ve iklimsel özellikler, inanç ve itikat esasları çerçevesinde ihtiyaçlarını karşılamak için tarihsel geçmiş boyunca bir takım üretim metotları geliştirmiştir. Bu üretim metotları dâhilinde mimariden sanatsal yapıtlara kadar yaşam alanları geliştirilmiştir. Benzer şekilde birbirinden farklı tatlar ile beslenme alışkanlıkları şekillenmiştir. İnanışlar ekseninde şekillenen ibadetler kapsamında kutsal mekân kavramı ve ata kültürleri/veli kültürleri geleneği benimsenerek, doğum-ölüm-evlenme gibi özel günler için anma ve kutlama törenleri gerçekleştirilmiştir. Tüm bunların bir araya gelmesi ile toplumsal kültür inşa edilmiştir (Oğuz, 2013; Kurt, 2020; Akay, 2022).

Her toplum kendi içerisinde benimsediği değerler ölçütünde kültürünü ayrı kılmış ve kültürel özellikleri itibariyle de diğer toplumlardan farklılığını ifade etmiştir. Asırlar boyunca akan tarihsel süreç içerisinde oluşan ve zenginleşen toplumsal kültürel yapı, koruma-kollama güdüsü altında bir sonraki kuşağa aktarılan kültürel miras özelliği kazanmıştır. Kültürel miras olgusuna bütün dünya toplulukları nazarında evrensel kabul edilebilirlik sağlamak için UNESCO tarafından 1972 yılında konferans düzenlenmiş ve katılımcıların ortak fikir birliği ile “Dünya Kültürel ve Doğa Mirasının Korunması” sözleşmesi düzenlenerek imza altına alınmıştır. Sözleşme çerçevesince kültürel miras kavramı çalışma alanının genişliği ve özellikli yapısı itibariyle somut (tarihi yapılar, ören yerleri, anıtlar, antik kentler vb.) ve somut olmayan kültürel miras (efsaneler, ritüeller, menkıbeler, festivaller, yöresel yemekler vb.) olmak üzere iki ayrı kategoride inceleme altına alınmıştır (Özlem, 2000; Kocadaş, 2005; Haviland vd., 2008; Kolaç, 2009; Oğuz, 2013; Günden, 2021; Kalyoncu, 2022; Akay, 2022; Çakır, 2023).

İsa Serhan Cihangir¹
Kadriye Alev Akmeşe²

How to Cite This Article

Cihangir, İ.S. & Akmeşe, K.A. (2023). “Somut Olmayan Kültürel Miras Perspektifinde Veli Kültleri (İnanç Önderleri) ve Yemek: Niğde Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenliği” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:113; pp:7552-7563. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.70764>

Arrival: 22 June 2023
Published: 31 July 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğr. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Aşçılık Programı, Niğde, Türkiye. ORCID: 0000-0003-4691-7554

² Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları ABD, Konya, Türkiye. ORCID: 0000-0002-3826-9684

Dil-sözlü geleneksel anlatılar (şiiirler, destanlar, rivayetler, mitler, menkıbeler vb.), doğal çevre ve evrensel uygulamalar (inançlar, veli kültleri, ritüeller, festivaller vb.), görsel sahne sanatları (müzik, tiyatro, dans vb.), geleneksel el sanatları (değerli taşlar, seramikler, aletler, kap ve kacaklar, malzeme ve ekipmanlar vb.) ve sosyo-kültürel ve toplumsal uygulamalar (mutfak kültürü ve yöresel yemekler, toylar, anma törenleri, kutlamalar, kültürel mekânlar, gelenek ve görenekler vb.) gibi toplumsal değerler ortak kültürel mirasın bir parçasıdır. Ancak somut bir yapı ile ifade edilmeleri ya da yalnızca inanışlar ile açıklanmaları mümkün değildir. Bu etnik dokuyu oluşturan ortak kültürel mirası, kavram kargaşasından kurtararak ortak uzlaşıda kavramsal tanımlamasını yapmak ve özgün bir değerlilik kazandırılmak üzere UNESCO tarafından 2003 senesinde Fransa'nın Paris ilinde düzenlenen 32. Genel Konferans'ta "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" imzalanmıştır (UNESCO, 2003; Yoshida, 2004; Kolaç, 2009; Oğuz, 2013; Park, 2013; Ar, 2015; Günden, 2021; Akay, 2022; Kalyoncu, 2022; Çakır, 2023; Kolukisa, 2023).

Sözleşme ile bütün dünya düzeninde ortak bir anlam ve kavramsal söylem kazanan somut olmayan miras; toplumsal aidiyet duygusuyla benimsenerek özgeçmişten aktarılan yaşamsal olaylar bütünlüğü içerisinde kullanılan değerlerin (inanç, yaşam biçimi, yemek, veli kültü ziyaret, tören, festival, malzeme-ekipman vb.) tamamıyla sürdürülebilir kılınmasına da öncülük etmektedir (Çelepi, 2016; Çakır, 2023).

Özellikle menkıbeler ve destanlar ile anlatılan kutsallaştırılmış ziyaretgâhlar ve şahsiyetler ile bu şahsiyetlere ait olduğuna inanılan eşyalar veya bir takım sözler ya da kerametler, beslenme alışkanlıkları, mistik diyaloglar somut olmayan kültürel miras açısından en dikkat çekici unsurlar olarak kabul görmektedir (Ocak, 1997; Emiroğlu ve Aydın, 2003; Köse ve Ayten, 2010; Pehlivan, 2012; Ak, 2012; Çıblak-Çoşkun, 2013; Koç, 2014; Özbolat, 2014). Öyle ki bu kabul edilebilirliğe en güzel örneklerden birisi de menkıbelere konu olan, kendi felsefik yaşayış biçimi ile yerel halk tarafından kabul görmüş ve nesiller arası aktarımlar ile kutsal bir hazine olan veli kült-yemek ilişkisinin bir yansıması, Şeyh Ömer Abdul Hz. ve kendisi ile özdeşleşen Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenlikleridir (Yavuz, 2013; Eryaman, 2016; K.K., 2023).

Bu çalışma ile menkıbelerde anlatılagelen (Sultan IV. Murat Han ve Şeyh Ömer Abdul Hz. arasında geçen mistik diyaloglara dayalı) veli kült – yemek ilişkisinin bir yansıması olan ve yerel halk tarafından benimsenerek asırlardır kuşaklararası miras yoluyla uygulanan Şeyh Ömerli Pilav-Ayran Şenliklerini, somut olmayan kültürel miras perspektifinde incelenmiştir. Çalışma kapsamında Şeyh Ömerli Pilav-Ayran Şenliklerinin farklılaştırılmış bakış açısıyla bir gastronomik değer olarak literatürde yer edinmesi için gözlemlere ve araştırmalara dayalı detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve içerisinde bu çalışmada yer alan ve araştırma konusunun daha iyi anlaşılmasına rehberlik edebilecek nitelikteki genel kavramların açıklamalarına yer verilmiştir.

Kültür ve Kültürel Miras Kavramları

Kültür, çeşitliliği içinde barındıran ve topluma ait tüm değerlere dokunan toplumsal değerleri altında birleştiren şemsiye niteliğindedir. Çalışmanın bu kısmında, geniş çerçevesi ile çok fazla konuyu ele alan kültür ve kültürel miras kavramına ilişkin detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

Kültür Kavramı

İlk olarak tarım alanında kullanılan kültür kavramı, farklı anlam kalıpları ve tanımlamaları içerisinde ifade edilmiştir. Günümüz literatüründe kazandığı anlamı ise Gustav Klemn'in 1843 yılında yayınlamış olduğu "İnsanlığın Genel Kültür Tarihi" eserinde "Bir toplumun ustalık becerileri, sanatsal yapıtları, gelenek ve görenekleriyle yaşayış biçimini şekillendiren bütünselliği" söylemiyle elde edebilmiştir (Usal ve Kuşluvan, 2002; Günden, 2021). Kültür kavramına ilişkin detaylı ve açıklayıcı tanımlama ise bireylerin üyesi oldukları toplumlar içerisinde dil, duygu, düşünce, bilgi, beceri, yetenek, ahlak ve alışkanlık kazanımları; kuramsal, hukuksal, teknolojik ve sanatsal ilerleme kaideleri; inançsal özgürlükleri, gelenek ve görenekleri üzerine kurgulanmış maddi ve manevi ortak değer yargılar karmaşasının tamamı olarak beyan edilmiştir. Tanımlamadan da anlaşılacağı üzere kültür, toplumları sahip olduğu değerler çerçevesinde birbirlerinden ayıran ve özgün tutan, ata yadigarı miras, öğrenilerek ve uygulayarak geliştirilen birikimler ve gelecek kuşaklara aktarılacak hazineler bütünüdür (Özlem, 2000; Kocadaş, 2005; Haviland vd., 2008; Kolaç, 2009; Oğuz, 2013; Günden, 2021; Kalyoncu, 2022; Akay, 2022; Çakır, 2023).

Kültürel Miras Kavramı

Kültürel miras, bireylerin hayatlarını idame ettirmiş olduğu doğal, sosyo-kültürel, psikolojik ve ekonomik çevre dâhilinde bir önceki nesilden devraldığı hazinelerin üzerine yenilikler ürettiği, geliştirdiği, tükettiği ve sonraki

nesillere aktardığı etnik, tarihsel ve geleneksel normlar olarak tanımlanmaktadır. Kısacası kültürel miras bireylerin ve toplumların kanıtı olarak tarih, tarihi yaşamsal kalıntılar ve sit alanları, fiziksel çevre, doğal kaynaklar, coğrafi ve iklimsel koşullar, biyolojik çeşitlilik, sanatsal eserler, mimari, peyzaj, kent dokusu, folklor, inançlar, ritüeller, mutfak kültürü, örf ve adetler etrafında şekillenerek süre gelen ve her dönemin yaşam biçimiyle zenginleştirilerek bir sonraki yaşamsal döneme aktarılan milli değerler ve kültürel birikimler bütünüdür (ICOMOS, 1999; Pehlivan, 2015; Diker, 2016; Günden, 2021; Kalyoncu, 2022; Çakır, 2023).

Kültürel miras; geniş bir çalışma alanını kapsamasından dolayı elle tulup gözle görülen değerleri ile somut (tarihi yapılar, saraylar, ören yerleri, anıtlar, antik kentler, el yazmaları, tablolar vb.) ve destanlar, mitler, efsaneler, ritüeller, festivaller, el sanatları, maniler, törenler, müzik, şiir, yemekler ve gelenekler çerçevesinde somut olmayan kültürel miras (SÖKÜM) olacak şekilde iki farklı kavram altında değerlendirilerek incelenmektedir (Gunn ve Var, 2002; Ekici, 2004; Kolaç, 2009; Çetin, 2010; Ünsal ve Pulhan, 2012; Kalyoncu, 2022; Çakır, 2023).

Somut ve Somut Olmayan (Soyut) Kültürel Miras Kavramları

Kültürel miras, kendi geniş yelpazesi içerisinde daha iyi anlaşılabilmesi için alt başlıklar halinde incelenebilmektedir. Bunların en kapsamlı olanları ise somut ve somut olmayan kültürel miras şeklinde ifade edilebilir. Çalışmanın bu kısmında, somut ve somut olmayan kültürel miras kavramlarına yönelik kapsamlı açıklamalara yer verilmiştir.

Somut Kültürel Miras Kavramı

Somut kültürel miras kavramsal açıdan ilk defa UNESCO tarafından 1972 yılında düzenlenen Konferans kapsamında “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması” isimli sözleşme ile bahse konu olmuş; maddi olmayan, geçmişten ve geçmişin yaşamsal tarzından devrolunan objeler olarak tanımlanmıştır (Kalyoncu, 2022). Somut kültürel miras; ait olduğu topluma özgün değerler olan tarih, yaşamsal alanlar, mimari, abide ve anıtlar, arkeolojik sit alanları, kültürel manzaralar, bireylerin ihtiyaçlarına cevap vermek üzere üretilmiş olan malzeme ve ekipmanlardan oluşan ve kuşaklararası aktarım sürecinde koruma-kollama altına alınması gereken varlıklar olarak ifade edilmektedir. İfade içeriği itibarıyla de taşınır somut kültürel miras ve taşınmaz kültürel miras olarak iki başlık altında incelenmektedir (McKercher ve Cros, 2002; Aslan ve Ardemagni, 2006; Can, 2009; Günden, 2021; Akay, 2022; Kalyoncu, 2022; Çakır, 2023).

Taşınabilir Somut Kültürel Miras Kavramı

Tarihsel süreç içerisinde bireyler ve toplumlar tarafından coğrafi, inançsal, sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik ve teknolojik unsurlar etrafında meydana getirilen jeolojik, arkeolojik, antropolojik, zirai, zooteknik ve sanatsal eserlerin geçmişten günümüze insanlığın aktarıla gelen ve korunması (doğal ortamlarında veya müzelerde) gereken doğa varlıklarına taşınabilir somut kültürel miras tanımlaması yapılmaktadır (Ahunbay, 2007; Okuyucu, 2011; Günden, 2021; Akay, 2022; Kalyoncu, 2022; Çakır, 2023).

Taşınmaz Somut Kültürel Miras Kavramı

Toplumun inançsal, soyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik ihtiyaçlarına karşılayabilmek adına bireyler ve toplumlar tarafından inşa edilen istisnai evrensel değerler; mağaralar, kaleler, surlar, anıtlar, külliye, saraylar, hanlar, hamamlar, camiler, kiliseler, türbeler, mezarlar, sandukalar, kitabeler, çeşmeler, heykeller, ören yerleri, dini-askeri-endüstriyel ve sivil mimari eserleri, tiyatrolar, depolardan oluşan ve Anayasanın 63. maddesi kapsamında çıkarılan 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” çerçevesinde koruma-kollama altına alınarak bir sonraki kuşağa aktarılması gereken arkeolojik ve entomolojik ata mirası varlıklar, taşınmaz somut kültürel miras olarak tanımlanmaktadır (UNESCO, 1972; Ahunbay, 2007; Karabaşa, 2009; Kurtar ve Somuncu, 2013; Günden, 2021; Akay, 2022; Kalyoncu, 2022; Çakır, 2023).

Somut Olmayan Kültürel Miras (SÖKÜM) Kavramı

1972 senesinde UNESCO tarafından düzenlenen konferans kapsamında “Dünya Kültürel ve Doğa Mirasın Korunması” isimli sözleşme ile farklı isimler altında kavramsallaştırılmaya çalışılan Somut Olmayan Kültürel Miras (SÖKÜM), uzman görüşler doğrultusunda fikir birliğine varılarak ortaya konulan ve hedef alanı kapsayıcı en doğru kavram olarak ifade edilmiştir. 2003 senesinde ise UNESCO tarafından Paris’te organize edilen 32. Genel Konferans’ da 17 Ekim 2003 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere değerliliği artırmak, bilinç oluşturmak ve yardımlaşma/işbirliği oluşturmak amacıyla “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” imza altına alınarak evrensel boyut kazandırılmıştır. 19.01.2006 yılında ise 5448 sayılı kanun kapsamında Somut Olmayan Kültürel Miras (SÖKÜM) kavramı Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edilerek, yasalar ile güvence altına alınmıştır (UNESCO, 2003; Kolaç, 2009; Oğuz, 2013; Akay, 2022; Kalyoncu, 2022; Kolukisa, 2023).

Sözleşmenin 2. Maddesine göre Somut Olmayan Kültürel Miras; dil-sözlü ve geleneksel anlatımlar, gösteri sanatları, el sanatları, tabiat, çevre ve kâinata ilişkin bilgi, tecrübe ve deneyimler, toplumsal uygulamalar, törenler, festivaller, ritüeller, destanlar, hikâyeler, rivayetler/menkibeler, inançlar, kültürler, mutfak kültürü ve yemek, gelenek-görenekler ve bütün bu değerlerin yaşandığı kültürel mekânlardır (UNESCO, 2003; Yoshida, 2004; Park, 2013; Ar, 2015; Günden, 2021; Akay, 2022; Kalyoncu, 2022; Çakır, 2023; Kolukisa, 2023). Netice itibariyle somut olmayan kültürel miras değerlerinin koruma kollama altına alınması, tanıtımı ve pazarlamasının yapılması, nesilden nesile aktarılabilir sürdürülebilirliğinin sağlanması elzem olup, toplumsal kimlik kazanımı için birincil öncelik arz etmektedir. (Oğuz, 2009; Anmaç, 2013; Akay, 2022).

Somut Olmayan Kültürel Miras Veli/Din Âlimleri Kültürleri ve Yemek İlişkisi

Somut olmayan kültürel miras, bir toplum içerisinde yaşanan ortak olaylar, yaşam biçimi, anılar ve gelenekler çerçevesinde şekillenirken toplumsal aidiyeti de güçlendirmektedir. Sahiplenme ve ahde vefa toplumsal birliktelik, uyum, sosyal statü ve ortak normlarla bütünleşmenin ana kaynağını oluşturmaktadır (Çelepi, 2016; Çakır, 2023). Bu kaynak etrafında somut olmayan kültürel miras faktörlerinden inançlar, destanlar, menkıbeler, kültürler, törenler, ziyaretler, festivaller, mutfak kültürü ve yemekler, toplumsal yaşayış sürecinde gelenek ve görenekleri ön plana çıkaran ve kuşaklararası sürdürülebilir kılan en önemli aidiyet unsurlarıdır. Özellikle somut olmayan kültürel miras dairesinde kendisine yer bulan kutsal mekânlar, veli/din âlimi kültürel oluşumu ve yemek ilişkisi; inançsal kaideler kapsamında halk tarafından asırlar boyu sürdürüle gelen en önemli hazineler olarak ifade edilmektedir.

Nitekim Türklerde en eski ve köklü inançlardan birisi olan atalar kültü ve kutsal mekân kavramı ecdadın uzlaştığı ortak akla dayanmaktadır. Bu bağlamda kutsal mekân oluşumu bir veli/din âlimi kültüne dayalı olarak gerçekleşmekte, bir velinin külte bahis oluşu ise (Ocak, 1997);

Toplum tarafından ziyaret edilen bir türbe ve halk tarafından kutsallaştırılan eşyalar,

Ziyaretler sürecinde dilekler ve dualar etrafında elde edilen kazanımlar sonucu kurban adakları,

Ziyaret edilen şahsa ilişkin dua mahiyetinde bir takım sözlerin mevcudiyeti ve mucizeler gibi kriterlere bağlı bulunmaktadır.

Pehlivan (2012)'a göre, şahsa ilişkin çeşitli rivayetler, kerametler ve mistik anlatıların halk tarafından dilden dile aktararak devam ettirilmesi ve yaşatılması gerektiği de göz ardı edilmemelidir. Bunun için de menkıbe, efsane ve şahsi anlatıların inandırıcılık kazanarak kuşaklar arası aktarımının sağlanması gerekmektedir. Bu safhada menkıbeler tarihi gerçekler ile en yakın anlatılar olarak dikkat çekmektedir (Ocak, 1997; Emiroğlu ve Aydın, 2003; Köse ve Ayten, 2010; Pehlivan, 2012; Ak, 2012; Çıblak-Çoşkun, 2013; Koç, 2014; Özbolat, 2014).

Veli kültürleri kadar önemli somut olmayan kültürel mirasın ana unsurlarından bir diğeri de mutfak kültürü ve yemeklerdir. Maziden devralınan, bugünün koşullarında zenginleştirilerek katkı sağlanan, üretimsel hammadde ve dini-millî duygular ile modelize edilebilen, hazırlama teknikleri, pişirme yöntemleri, sunum biçimleri ve kullanılan araç gereçleriyle bir bütünlük halinde gelecek kuşaklara aktarılabilen mutfak kültürü ve yemek, somut olmayan kültürel mirasın en önemli kaynaklarından birisini oluşturmaktadır. Mutfak kültürü ve yemek, bir toplum için yaşayış biçimi, beslenme şekli, inançları, sevinç-keder-eğlence-hatırat gibi ritüelleri canlandırıcı özellikleri, gelenek ve görenekleriyle geçmiş-bugün ve yarının kültürel bir yansıması olarak ifade edilebilir (Uggioni vd., 2010; Santich, 2012; Saçılık vd., 2018). Özellikle kutlu gün ve geceler, anma törenleri ve festivaller kapsamında muhabbetin ve birlikteliğin özü, barış ve kardeşliğin buluşma noktası olan yemekler; edilen dualar, anılan şahsiyetler, anlatılagelen menkıbeler ile aynı zamanda millî ve manevî bereketin de sembolü niteliğindedir.

Bu millî ve manevî bereketler doğrultusunda, “Kişi sevdiği ile beraberdir” düsturunu kendisine ilke edinen Anadolu insanı sevdiği, saydığı, değer verdiği ve maneviyatıyla huzur bulduğu şahsiyetler ile maddî ve manevî beklenti oluşturmadan ilgilenmiş ve onlara ihtimam göstermeye gayret etmiştir. Kadirşinaslık kaideleri çerçevesinde yaşamları sürecinde gösterdikleri hürmeti ölümünden sonrada da devam ettirmişlerdir. Dolayısıyla mezar ziyaretleri yapmışlar, anma törenleri gerçekleştirmişler ve hayattayken onlarla özdeşleşmiş olan özelliklerini de örf ve adetler kapsamında gelecek kuşaklara aktarabilmeyi kendilerine amaç edinmişlerdir (Ak, 2012). Bu kapsamda kurbanlar kesmiş, yemekler döktürmüş ve açları doyurarak hem kendi dünyevî hayatlarına katkı sağlamış hem de kendileri için maneviyatın önderleri olan velilerin/din âlimlerinin uhrevî hayatlarına saygınlık ifadesi oluşturmuşlardır.

Asırlar öncesinden anlatılagelen kendi yaşam felsefesiyle özdeşleşmiş olan ve yüzyıllardır yerel halk tarafından uygulanagelen somut olmayan kültürel mirasın en güzel örneklerinden birisi de veli kültü ve yemek ilişkisinin menkıbeler ile anlatıldığı ve yaşatıldığı Şeyh Ömer Abduli Hz. ve Pilav-Ayran İkramıdır.

METODOLOJİ

Çalışma konusu, somut olmayan kültürel miras kapsamında veli/din alimleri kültürleri ile özdeşleşen bir geleneğin incelenmesidir. Bu bağlamda çalışma kapsamında araştırma yapabilmek için nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Öncelikli olarak birincil ve ikincil verilerden yararlanılmıştır.

Araştırma verilerine ulaşım için ilk aşamada alan yazın taranmıştır. İkinci aşamada ise “Bir Veli Kültü Olarak Şeyh Ömer Aduli ve Osmanlı Sultanı IV. Murat Menkıbesi” detaylarıyla araştırılmış ve menkıbenin içeriği analiz edilmiştir.

Araştırma verilerine ulaşmak için üçüncü ve son aşamada ise menkıbenin içeriğinden yola çıkılarak yüzyıllardır Niğde İli Ulukışla İlçesi Şeyh Ömerli Köyü halkı tarafından devam ettirile gelen pilav-ayran şenlikleri analiz edilmiştir.

Analiz sürecinde birincil veri yöntemi olarak katılımcı gözlem tekniği kullanılmıştır. Asırlardır devam eden ancak resmi olarak 11.06.2023 Pazar günü 15.'si düzenlenen ve Devlet Erkânı, kamu kurum ve kuruluş yetkilileri, STK'lar ve yerel halk katılımıyla gerçekleştirilen Şeyh Ömerli Pilav-Ayran şenliklerine katılım sağlanmıştır. Binlerce kişinin katılım sağladığı etkinliğin her aşaması gözlemler ve yörenin yerel halkı ile kısa röportajlar ile kayıt altına alınmıştır.

Bir Veli Kültü Olarak Şeyh Ömerli Köyü ve Şeyh Ömer Aduli Hz. Menkıbesi

Eski adı Semavün, yeni adı Şeyh Ömerli olan köyün tarihi Miladi 1092/Hicri 513 yılına kadar dayanmaktadır. Niğde İli Ulukışla İlçesi'nin 20 km batısında; Konya İli Ereğli İlçesinin ise 40 km doğusunda yer alan Şeyh Ömerli köyü yaklaşık 200 hane ve 863 nüfustan oluşmaktadır.

Köye adını veren Şeyh Ömer Aduli Hz.'nin 1600'lü yıllarda Osmanlı Devleti döneminde, ismini vermiş olduğu bu köyde yaşayan ve yerel halktan saygınlık gören hak dostu veli kişilerden olduğu rivayet olunmaktadır. Yaşamı sürecinde yerel halk nazarında birçok keramet sahibi olan bu zat ölümü sonrasında yine yaşadığı köyde, inşa kitabesine göre Miladi 1669/Hicri 1080 yılında, Şeyh Yakup tarafından yaptırılan ve tapu kaydı bugün muhtarlığa ait olan eski mezarlığın köye bakan girişinin hemen sağındaki türbesinde defnolunmaktadır. Türbe tek katlı, 4.74x4,75 kare planlı ve ince yontu taş işçiliği ile inşa edilmiş özelliklere sahiptir.

İnşa Kitabesi;

İnşa kitabesi doğu ön cephe üzerindedir. Kitabede;

Bena hezihi't-türbeti'ş-şerifeti Şeyh Yakub

Ala meraddi Şeyh Rüstem Rahimehullah tabe serahu

Mü'minal billahi ve recaen li-himmeti'l-evliya tarihi

Min hicreti Resulullahi Sallallahu Aleyhi Vesellem Sene semanine ve elf.

İnşa Kitabesinin Manası;

Bu mübarek türbeyi, saygın kişi Şeyh Yakub, Şeyh Rüstem'in isteği üzerine- Allah ona met eyleyerek toprağını pak etsin. Allah'a inanır ve Evliyanın himmetini umarız- Resulullah'ın (S.A.V.) hicretinin 1080. Yılında yaptırıldı (Eryaman, 2016).

Sultan IV. Murat ve Şeyh Ömer Abduli Hz. Menkıbesi

Menkıbe; Sultan IV. Murat'ın Doğu seferi ve Bağdat kuşatması öncesinde Şeyh Ömer Abduli Hz ve Sultan IV. Murat Han arasında cereyan eden ve sultanın askerleri tarafından şahit olunan bir dizi kerametlere dayanmakta olup, 1638 yılında Bağdat'ın fethiyle Sultan IV. Murat Han'ın Bağdat Fatih unvanını alması ile sonuçlanan süreci işaret etmektedir (Yavuz, 2013).

Yıl Miladi 1637/Hicri 1048 Sultan IV. Murat Han himayesindeki askerleri ile Doğu seferi Bağdat kuşatmasına giderken, o dönemde Yavuz (2013) “Kâtip Kemalpaşazade'nin Defteri Cedid (1) adlı yeni defterinde 301 ile 368 sayfaları arasında Karaman vilayeti Ereğli kazasına bağlı kiliseme nahiyesinin köyleri arasında 15. sırada yer alan “Semavün Köyü” güzergâhı üzerinden yoluna devam etmektedir.

Sultan IV. Murat Han ağaçlıklı ve zengin su kaynaklarına sahip olan ve herhangi bir saldırı esnasında savunma kolaylığı açısından hafif meyilli bir vadi üzerinde konumlandırılmış Semavün Köyü'nde mola verilmesini emreder. Amaç ordunun konaklama, dinlenme ve iâşesini temin edebilmesini sağlamaktır.

Ordunun konakladığını öğrenen köyün imamı ve köy ahalisi tarafından ulu bir veli zat olarak bilinen Şeyh Ömer Abdul Hz., karargaha varır ve sultan ile görüşmek dileğinde olduğunu bildirir. Sultan IV. Murat han isteği geri çevirmez ve Şeyh Ömer Abdul Hz. huzuruna davet eder.

Derviş kıyafetli ve nurani yüzlü bir ihtiyar zatı karşısında gören Sultan IV. Murat Han, Şeyh Ömer Abdul Hz. dönerek; “Hayırdır inşallah, nedir bizden muradınız?” der.

Şeyh Ömer Abdul Hz.; “Hünkarım, ordunuz ile çok ırak yoldan gelir, kutlu yola gidersiniz. Hoş geldiniz, bizleri mutlu ettiniz. Burada bir müddet konaklayınız. Sizin ve ordunuzun iaşesini biz karşılayalım. Sizlere yemek (pilav)-ayran ikram edelim” der.

Sultan IV. Murat Han, Şeyh Ömer Abdul Hz. dinledikten sonra, bu zatı muhterem pirifâniyi kırmamak istemez (ama ordu da bir hayli kalabalıktır, acep bunca askere nasıl erzak bulabilirler diye düşünmektedir) ve der ki; “İyi de efendi biz çoğuz”.

Şeyh Ömer Abdul Hz. “Hünkârım siz hiç merak buyurmayınız, siz sadece buyruk veriniz, her şeyimiz hazırdır, biz gereğini yaparız” der.

Bu zatın hak aşığı ve ulu bir veli olduğunu anlayan Sultan IV. Murat Han hem hayır dua almak hem de bu kutlu kişinin sohbetine ortak olmak adına döner ve yanındaki mahiyetine derki; “Tez elden otağımız kurula, asker dinlene ve karınları doyrula, atlar beslene, buyruğumdur”.

Şeyh Ömer Abdul Hz. köy girişine birinde pilav birinde de ayran olan iki kazan kurdurur. Bu durumu gören Sultan IV. Murat Han ve mahiyeti duruma şaşkındır. Mahiyetten biri; “Bunca ordu iki kazan bu da ne ola ki, bu derviş bizimle alay mı eder” der. Olayın inceliğinin farkında olan Sultan IV. Murat Han, sus bire ey gafil pirin elbet bir bildiği vardır” der.

Sultan IV. Murat Han, mahiyeti ve askerler sırayla ikram edilen pilav ve ayrandan alır, güzelce karınlarını doyurmaya koyulurlar. Bu süreçte ordu lezzetli pilavdan ve soğuk ayrandan tükettikçe tüketir ancak, kazanlardaki pilav ve ayran bırakın tükenmeyi hiç azalmamaktadır bile. İşin esrarına meraklanan mahiyet ve askerler “Bu işte bir keramet var. Derviş bir ulu veli” derler.

Şeyh Ömer Abdul Hz. Sultan IV. Murat Han ve mahiyeti de dâhil bütün ordunun gönlünü kazanmıştır. Sultan IV. Murat Han ve mahiyeti, Şeyh Ömer Abdul Hz.’nin dualarını almak ve hoş sohbetinde bulunmak adına minnetlerini ifade etmişlerdir.

İkramlar ve hikmetli sözler ile dolu muhabbetin ardından Sultan IV. Murat Han, Şeyh Ömer Abdul Hz. gönlüne dokunmak ve hayır dualarından nasiplenmek adına kendilerinden bir dileğinin bulunup bulunmadıklarını sormuştur.

Şeyh Ömer Abdul Hz. şahsına münhasır bir dileğinin olmadığını, ordunun kutlu zaferler kazanması adına duacı olacaklarını beyan etmiş ve Sultan IV. Murat Han’a bir ibrik uzatarak abdest alıp, öyle Bağdat kuşatmasını başlatması telakkisinde bulunmuştur.

Bu olaydan sonra Semavün Köyünden hareket eden ordu belirli bir zaman sonra akşam vakitlerinde Bağdat şehrine ulaşmıştır. Ordunun yorgun olduğunu düşünen Sultan IV. Murat Han askerlerin dinlenmeye çekilmesi buyurunu vermiştir. Sabahın ilk ışıklarıyla kuşatmanın başlatılacağını da sözlerine eklemiştir.

Akşam namazı için Şeyh Ömer Abdul Hz.’in kendisine taktim ettiği ibrikten abdest alan Sultan IV. Murat Han, tam bu esnada ibrikte yazılı olan “Akşamın İşini Sabaha Bırakma! Sabahın aydınlığından, akşamın karanlığı daha hayırlıdır” ibaresini görünce yanındaki mahiyetine dönerek;

Buyruğumdur! “Tez elden hazırlıklar yapıla, ordu toparlana, kuşatma bu akşam hemen başlaya” söyleminde bulunmuştur. Bu buyrukla Bağdat kapılarına dayanan ordu muzaffer olmuş Şeyh Ömer Abdul Hz. kerameti bir kez daha müjdeyle sonuçlanmış ve Sultan IV. Murat Han “Bağdat Fatih” unvanını almıştır.

Sultan IV. Murat Han galibiyetle sonuçlanan doğu seferi dönüşünde ordusuyla Şeyh Ömer Abdul Hz.’in hayır duasını almak ve manevi sohbetinden bereketlenebilmek için Semavün Köyüne uğramak istemiştir. Sultan IV. Murat Han mahiyetindeki ordusuyla Semavün Köyü yakınlarına vardığında Şeyh Ömer Abdul Hz. yine bir kazanda pilav ve bir kazanda da ayran olmak üzere kurulu iki kazan ile onları karşıladıklarını görünce bu ulu zatın manevi feyiz aleminden nasiplenebilmek adına ikramlarını kabul etmişler ve doyasıya yemişlerdir. Görmüşlerdir ki kazanlarda pilav ve ayran hiç azalmamakta bolluk ve bereket dairesinde tersine daha da çoğalmaktadır.

Sultan IV. Murat Han, Şeyh Ömer Abduli Hz. elini öpüp hayır duasını aldıktan sonra tekrar bir muradını olup olmadığını sormuştur. Şeyh Ömer Abduli Hz. şahsiyetlerinin bir dileğinin olmadığını öğrenip, “Allah yolunda verilen her mücadeleniz muzafferiyetle sonuçlansın Hünkarım” duasına nail olarak yanından ayrılmıştır.

Sultan IV. Murat Han sarayına varınca bir ferman hazırlatmış Şeyh Ömer Abduli Hz’in müritlerinin askerlikten ve vergiden (öşür/aşer vergisi) muaf tutulacağı, her daim pilav kazanlarının kaynatılacağı ve soğuk ayranların ikram edileceği müjdesinde bulunmuştur. Bu ferman Cumhuriyet Dönemine kadar geçerli kılınmıştır.

O günden bu zamana Şeyh Ömerli Köyünde somut olmayan kültürel miras unsurlarından veli kültü ve yemek ikramı geleneği kuşaklar arası aktarım yoluyla yüzyıllardır devam ettirilmektedir (Yavuz, 2013; Eryaman, 2016; K.K., 2023).

Katılımcı Gözlem Etkinliği: Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenlikleri

Şekil 1: Şeyh Ömerli Köyü Muhtarlığı
Kaynak: URL-1

Sultan IV. Murat Han ve Şeyh Ömer Abduli Hz’in arasında geçtiği rivayet olunan menkıbe ve Sultan IV. Murat Han fermanı ile tescillendiğine inanılan pilav-ayran ikramı asırlar boyunca yerel halkın kuşaklararası aktarımı ile günümüze kadar sürdürülebilir kılınmıştır. Son 15 yıldır da resmi bir kimlik kazanmış olup, Şekil 1’de amblemi yer alan Şeyh Ömerli Köyü Muhtarlığı ve yerel halkın katkılarıyla festival havasında Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenlikleri adı altında kutlamalar yapılmakta ve ikramlarda bulunmaktadır.

Gözlemlerin yapıldığı 2023 yılında 15.’si düzenlenen Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenlikleri için yoğun bir hazırlık gerçekleştirilmiştir. Şenlik öncesi Şeyh Ömerli Köyü Muhtarlığınca oluşturulan festival komitesi önderliğinde görev dağılımları yapılmıştır. Köyde yaşayan halkın planlanan görevlerinin hassasiyeti noktasında gayret göstererek, vazifesini layıkıyla yapabilmek adına mücadele verdiği görülmüştür.

Çadır ekibi, köy meydanına kurulacak olan ve misafirlerin ağırlanacağı fotoğraf 1’de görülen kıl çadırları büyük bir hassasiyetle taşımış ve kurma işlemlerine başlamışlardır. Meydanı ışıklandırılması yapılarak davetlilerin layıkıyla ağırlanabilecekleri hoşnutlukta düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 1: Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenlikleri Çadır Alanı
Kaynak: Yerel Merkezi Basın

Pilav ekibi içerisinde yer alan görevliler tan yerinin ağarması ile sabah namazına akın etmekte, namazın ardından tekbirler eşliğinde odun ateşleri yakılmakta ve pilav kazanları odun ateşinden alevlendirilmiş ocaklar üzerine

oturtulmaktadır. Kazanlara sıvı ve tereyağı ilave edilerek kızdırılmakta ve bir gün öncesinden ıslatılan bulgur kazanlara boca edilerek büyük odun küreklerle sık sık karıştırılarak kavrulmaktadır. Kavrulan bulgura yerel halk tarafından bir takım ince uygulamalar ilave edilmekte ve sularıyla birlikte kazanlar kaynamaya bırakılmaktadır. İstenilen kıvam ve lezzete ulaşan pilavlar ateşten alındıktan sonra dinlenmeye bırakılmaktadır.

Fotoğraf 2: Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenlikleri Kazan Alanı
Kaynak: Yerel Merkezi Basın

Diğer bir taraftan da ayran ekibi içerisinde yer alan köyün kadınları, köyde yetişen hayvanlardan elde etmiş oldukları yoğurtlardan ayran çalkalamaya devam etmektedirler. Bilenler bu süreçte bereket ve bolluk adına kendilerine aktarılagelen duaları okurlar. Soğuk olarak elde etmiş oldukları ayranları ikram edilmek üzere kazanlara boca ederek muhafaza altına alırlar.

Davetlilerin ve yerel halkın tamamının gelişiyile beraber, ilk olarak Şeyh Ömer Abduli Hz türbesi ziyaret edilir ve dualar edilir. Daha sonra toplu halde etkinlik alanına geçilerek protokol konuşmaları gerçekleştirilir. Konuşmaların ardından mehteran gösterileri başlar.

Fotoğraf 3: Şeyh Ömer Abduli Hz Türbesi
Kaynak: Yerel Merkezi Basın

Mehteran gösterilerinin ardından davetliler eşliğinde misafirlerden en rütbeliler tarafından pilav kazanı açılır ve şöyle bir karıştırılır. Bu temsili kazan açılışının hemen ardından ikramlar başlatılır.

Fotoğraf 4: Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Şenlikleri Kazan Açma Ritüeli
Kaynak: Yerel Merkezi Basın

Katılımcı gözleme dayalı incelemeler eşliğinde şenliğin geleneksel yapısı ve süreci kayda alınarak aşamalı olarak açıklanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Hayatın her safhasında bireylerin içerisine doğmuş oldukları toplumlardaki sosyo-kültürel, çevresel, psikolojik ve ekonomik etmenler çerçevesinde yaşayış biçimleri, beslenme alışkanlıkları, inançsal özgürlükleri, ruhsal ve sanatsal ifadeleri, gelenek ve göreneklere kültürü şekillenmektedir. Bu kültür içerisindeki ritüeller, kültürler, mutfak kültürü ve yemekler, anma törenleri, festivaller, örf ve adetler ise kültürün bir parçası olan somut olmayan kültürel mirasın unsurlarını ifade etmektedir. Belirli kaideler etrafında şekillenen ve kuşaklararası aktarım yoluyla sürdürülebilir kılınan gelenek ve görenekler ise toplumun geçmişine ayna tutmaktadır.

Özellikle yerel halk tarafından benimsenerek özümşenen, menkıbelerde anlatılan gerçekliği halk nazarında kabul görmüş ve maneviyatı yüksek din alimleri/veli kültürüne ilişkin kerametler ile zenginleştirilen ve fizyolojik ihtiyaç olan yemekle renklendirilen ritüeller, somut olmayan kültürel mirasın en önemli kanıtları olabilmektedir. Dolayısıyla Sultan IV. Murat Han'ın Bağdat seferi sırasında Şeyh Ömer Abiduli Hz ile arasında yaşanmış olan bir birinden ilginç ve özel kerametlere dayalı menkıbe nazarında işlevsel özellik gösteren mutfak kültürü unsuru pilav-ayran ikramı, somut olmayan kültürel miras faktörleri olan veli kültü, yemek, anma törenleri ve festivalleri bir arada sunabilen ve asırlar boyu korunarak aktarılan ve en iyi şekilde muhafaza edilebilen mükemmel bir örnek olarak ifade edilebilir.

Netice itibarıyla bir yerle ve toplumla özdeşleşmiş, menkıbe-hikaye-destan-masal-rivayetlerle hayat bulan, geçmiş-bugün ve yarına taşınabilir, ata-kültürü inançsal kutsiyetler ile mistik bir özellik kazanmış, birazda yöresel mutfak kültürüyle zenginleştirilmiş somut olmayan kültürel miras unsurlarının, dün-de-bugünde-yarıda hak ettiği değerleri kuşaklar arası sahiplenme ve sürdürülebilirlik nazarında kazanabileceğini söylemek yerinde olacaktır. Nitekim çalışma ile disiplinler arası bir konunun farklı bir yaklaşım tarzı ile veli kült-yemek ilişkisi bütünlüğünde gastronomik bir ürün olarak literatüre eklenmesi de bu gayenin tecellisi olarak ifade edilebilir.

Bu kapsamda benzer nitelikte var olan farklı somut olmayan kültürel mirasa özgü şenlik ve festivaller de araştırılarak kültürel açıdan önemli bir gelenek unsurunun literatürde kayıt altına alınması önem arz etmektedir. Bölgede araştırıldığında bu niteliklerde farklı şenliklerin düzenlendiği görülmektedir. Ancak bu şenliklere ilişkin herhangi bir yazılı kaynak bilgisine ulaşılamamış, akademik literatürde kültürel turistik arz unsuru oluşturacak ölçüde yer almadıkları tespit edilmiştir. Sıla-ı Rahim ve Ayran Şöleni, Tyana Kültür ve Turizm Festivali, Cadı Çayı Kültürel ve Yöresel Yayla Şenliği, Hasan Dağı Yayla Festivali ve Darboğaz Kiraz Festivali, bölgede çeşitli ritüeller eşliğinde düzenlenen, unutulmaya yüz tutan örf ve adetlerin, yemeklerin, kültürel değerlerin vurgulandığı geleneksel şenliklerden bazılarıdır (URL-2; URL-3). Bu şenlik ve festivaller yalnızca Niğde bölgesi kapsamında ulaşılan geleneksel unsurların ön plana çıkarıldığı etkinliklerdir. Benzer etkinliklerin farklı bölge ve şehirlerde de gerçekleştirildiği ancak literatürde yer almadığı düşünüldüğünde, somut olmayan kültürel mirasın akademik literatürde üzerinde çalışılması gereken bir kaynak olduğu görülmektedir. Bu şekilde hem somut olmayan kültürel mirasa yönelik önemli bir arşiv oluşturulacak hem de geleneksel inanışların, adetlerin, uygulamaların gelecek nesillere açıklamalı ve anlamlı bir şekilde aktarımı sağlanacaktır.

Bu bağlamda öneriler;

Seyahatlere bağlı yer değiştirme faaliyetlerine aktif katılım sağlayan turistler, farklılaştırılmış özgün yapılarıyla keşfedilmeye değer alanları ulaşılması gereken hedef menzil olarak görmekte ve listelerinde birincil öncelik olarak belirlemektedirler. Kültürel, inançsal ve gastronomik açıdan önemli bir değer olan Şeyh Ömer Abduli Hz. ve Şeyh Ömerli Köyü Pilav-Ayran Festivali önemli bir destinasyon çekim unsuruna dönüştürülebilir.

Şeyh Ömerli Köyü ve Pilav-Ayran geleneği kullanılarak, gastronomi turizmine katılan turistlerin en önemli beklentileri arasında sayılan keşfedilmeye değer lezzetlerin kültürel ritüeller eşliğinde gör, yaşa-hisset ve deneyimle koşuluna uygun örnek bir destinasyon oluşturulması mümkündür.

Yerel halk nezdinde düzenlenen festivaller sosyal medya aracılığı ile ulusal ve uluslara arası platforma taşınarak bilinirlik, tanınırlık ve görünürlüğe katkı sağlanmalıdır.

Yöreye özgün bir somut olmayan kültürel miras değeri yazınsal ve görsel materyaller aracılığı ile turizm aktiviteleri çerçevesinde değerlendirilerek bölgesel ekonomik kalkınmaya katma değer oluşturulabilir.

Gastronomi turizmi dahilinde destinasyon pazarlaması çerçevesinde yöresel lezzetlerin yanı sıra yöresel lezzetler ile bir araya gelen inanış, menkıbe ve geleneklerin de tanıtılarak kullanılması, somut olmayan kültürel miras unsurlarının korunarak gelecek nesillere aktarılmasını daha kolay bir şekilde mümkün kılacaktır. Bu bağlamda somut olmayan kültürel mirasa özgü değerlerin araştırılarak literatüre eklenmesi sürdürülmelidir.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Z., (2007) “Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon (5. Bs.)”, Yem Yayınları, İstanbul
- Ak, M., (2012) “Ziyaret Fenomeni Çerçevesinde Türk Popüler Dindarlığı: Aziz Mahmut Hüdayi Türbesi Örneği”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul
- Akay, E., (2022) “Kırşehir İlinin Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasının Kültür Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi”, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu
- Anmaç, G., (2013) “Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Kuyumculuğun İstanbul Örneğinde İncelenmesi”, Kadir Has Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Ar, H., (2015) “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Turist Rehberlerinin Rolü”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir
- Aslan, Z. ve Ardemagni, M., (2006) “Introducing Young People to the Protection of Heritage Sites And Historic Cites Roma: Maxtudio”, Iccrom https://www.Iccrom.Org/Sites/Default/Files/201712/İccrom_09_Manualschoolteachers_En.Pdf, adresinden 23.11.2022 tarihinde alındı.
- Can, M., (2009) “Kültürel Miras ve Müzecilik”, Turizm ve Kültür Bakanlığı, Çalışma Raporu
- Çakır, H., (2023) “Yerel Kalkınmada Somut Kültürel Miras Varlıkları: Eskişehir Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta
- Çelepi, M.S., (2016) “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(3), 15-35
- Çetin, T., (2010) “Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı”, Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi, 87, 181-190
- Çıblak-Coşkun, N., (2013) “Yatır ve Ziyaretlerin Halk Kültüründeki Rolü Bağlamında Mersin’deki Muğdat Dede Türbesinin İncelenmesi”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/1 Winter 2013, p.1205-1219
- Diker, O., (2016) “Kültürel Miras ile Kültürel Miras Turizmi Kavramları Üzerine Kavramsal Bir Çalışma”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(30), 365-374
- Ekici, M., (2004) “Bir Sempozyumun Ardından: Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi”, Milli Folklor Dergisi, yıl 16, sayı 61
- Emiroğlu, K. ve Aydın, S., (2003) “Antropoloji Sözlüğü”, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

- Eryaman, M., (2016) “Şeyh Ömerli Türbesi Hakkında”, file:///C:/Users/asd/Downloads/SEYH_OMERLI_TURBESI_HAKKINDA.pdf
- Gunn, C.A. ve Var, T., (2002) “Tourism Planning: Basic”, Concepts, Cases, Routledge, London
- Günden, B., (2021) “Yüksek Öğrenim Gören Bireylerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumları ile Kültürel Miras Kavramına İlişkin Metaforik Algıları Üzerine Bir Çalışma”, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir
- Haviland, W., Prins, H., Walrath, D. ve McBride, B., (2008) “Kültürel Antropoloji”, çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu, Kaknüs Yayınları, İstanbul
- Kalyoncu, M., (2022) “Sivrihisar’da Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanımında Destinasyon Paydaşlarının Rolü”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı Turizm İşletmeciliği Bölümü Doktora Tezi, Eskişehir
- Karabaşa, S., (2009) “Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri”, Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, 7, 179-182
- K.K. (2023). Muhtar ve yerel halk ile yapılan görüşmeler.
- Kocadaş, B., (2005) “Kültür ve Medya”, Bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 34, S:1-13
- Koç, A., (2014) “Eskişehir’de Bir Ziyaret Fenomeni Olarak Evsim Baba Etrafında Oluşan İnanç ve Uygulamalar Üzerine”, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Gelenek, Görenek ve İnançlar, 219-231
- Kolaç, E., (2009) “Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi”, Milli Folklor Dergisi, 21(82):19-31
- Kolukisa, B.K., (2023) “Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Etkinlik Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi – Dünya Göçebe Oyunları Örneği-“, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- Köse, A. ve Ayten, A., (2010) “Türbeler: Popüler Dindarlığın Durakları,” İstanbul: Timaş Yayınları
- Kurt, B., (2020) “Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarından Yöresel Yiyecekler: Kınalı Ekmek”, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 2020, Cilt: 13, Sayı: 29, 20-32
- Kurtar, C. ve Somuncu, M., (2013) “Kentsel Kültürel Mirasın Korunması ve Sürdürülebilirliği”, Ankara Hamamönü Örneği, Ankara Araştırmaları Dergisi 1(2): 35-47
- Mckercher, B. ve Du Cros, H., (2002) “Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management”, Routledge
- Ocak, A.Y., (1997) “Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler”, Ankara: TTK
- Oğuz, M., (2009) “Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?”, Geleneksel Yayıncılık
- Oğuz, M., (2013) “Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras”, Milli Folklor, 25(100), 5-13
- Okuyucu, A., (2011) “Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Özbolat, A., (2014) “Kutsallaşma Sürecine Tipolojik Bir Yaklaşım: Ziyaret Fenomeni Örneği”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi/70, 121-138
- Özlem, D., (2000) “Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi”, İnkılap Yayınları, İstanbul
- Park, S.Y., (2013) “On Intangible Heritage Safeguarding Governance: An Asia-Pacific Context”, Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2013, p. 224
- Pehlivan, G., (2012) “Manisa Şehrinde Evliya Kültü”, İzmir: Tibyan Yayıncılık
- Pehlivan, A., (2015) “Açık ve Örgün Eğitim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları ve Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Miras Ögelerinin İncelenmesi”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir

- Saçılık, M.Y., Çevik, S. ve Toptaş, A., (2018) “Geçmişin Mutfağından Gelecekteki Sofralara: Bandırma-Erdek Yöresinin Gastronomik Mirası”, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 6/1 (2018) 300-319
- Santich, B., (2012) “Bold Palates: Australia’s Gastronomic Heritage”, South Australia: Wakefield Press
- Uggioni, P.L., Proenca, R.P.C. and Zeni, L.A.Z.R., (2010) “Assessment of Gastronomic Heritage Quality in Traditional Restaurants”, *Campinas*, 23. 7-18, 8
- ICOMOS (1999). Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi, “International Cultural Tourism Charter Managing Tourism at Places of Heritage Significance. https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/INTERNATIONAL_CULTURAL_TOURISM_CHARTER.pdf, adresinden 12.12.2022 tarihinde alındı.
- UNESCO, (1972) “Dünya Kültürel ve Doğal mirasın Korunması Sözleşmesi”, https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/tez/sutez.pdf, adresinden 12.01.2023 tarihinde alındı.
- UNESCO, (2003) “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”, <http://www.unesco.org.tr> adresinden 13.02.2023 tarihinde alındı.
- URL-1, <https://www.facebook.com/seyhomerli51/>, adresinden 12.03.2023 tarihinde alındı.
- URL-2, Niğde’deki Festivaller, Gezimanya, <https://gezimanya.com/turkiye/nigdedeki-festivaller>, adresinden 15.03.2023 tarihinde alındı.
- URL-3, Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Festival Panayır ve Etkinlikler, <https://nigde.ktb.gov.tr/TR-74773/festival-panayir-etkinlikler.html>, adresinden 15.06.2023 tarihinde alındı.
- Usal, A., ve Kuşluvan, Z., (2002) “Davranış Bilimleri”, Sosyal Psikoloji (Barış Yayınları, İzmir
- Ünsal, D. ve Pulhan, G., (2012) “Türkiye’de Kültürel Mirasın Anlamı ve Yönetimi. (Ed. Aksoy, A. ve Ünsal, D.)”, *Kültürel Miras Yönetimi*, (1. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 30-65
- Yavuz, İ., (2013) “Şeyh Ömer Hazretleri”, <https://www.borhaber.net/seyh-omer-hazretleri>, adresinden 01.12.2022 tarihinde alındı.
- Yerel Merkezi Basın, Niğde Belediye ve Valilik basın kaynaklarından doğrudan ulaşılmıştır.
- Yoshida, K., (2004) “The Museum and the Intangible Cultural Heritage”, *Museum International*, Vol. 56, No: 221-222, 2004, pp. 108-112